

AMERİKAN YERLİSİ KÖKENLİ DEB HAALAND'IN ABD İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA ADAY GÖSTERİLMESİ - 08.01.2021

Ömer ZEYTİNOĞLU

Blog No: 3
12.01.2021

Ömer ZEYTİNOĞLU*

Giriş

Yeni ABD Başkanı Joe Bidenın, Bakanlar Kurulu oluşturma çalışmaları bağlamında, Temsilciler Meclisi üyesi Deb Haalandı İçişleri Bakanlığına aday göstermesi büyük yankı uyandırmıştır. Bunun sebebi, Haalandın Amerikan Yerlisi (Kızılderili) kökenli olması ve bir kadın olarak ABD siyasi tarihinde ilk defa içişleri gibi yerli kabilelerle de ilgili işlerde etkili ve ağırlığı olan bir federal göreve aday gösterilmesidir.

Yerli kabilelerin liderleri, Kızılderili haklarını savunan çevreler ve çok sayıda Demokrat Partili Kongre üyesi bu adaylığı büyük bir memnuniyetle karşılamış, Amerikan toplumu bu ülkede yerli bir halkın da yaşadığı gerçeğini görmüş olacak şeklinde ifadelerde bulunulmuştur. Ancak Haalandın İçişleri Bakanlığına seçilmesinin, Demokrat Partinin ABD Temsilciler Meclisinde sahip olduğu çok kritik çoğunluğu olumsuz yönde etkileyecek olmasının, Haalandın adaylığı konusunda bir engel oluşturabileceğine de işaret edilmektedir.

Haaland 60 yaşında olup, ülkenin orta batı bölgesinde yer alan New Mexico eyaletinden Temsilciler Meclisine seçilmiştir. İçişleri Bakanlığına adaylığının onaylanması halinde, Bakanlığın görev alanına giren resmen kabul edilmiş 600 civarında yerli kabilelerle ilgili işler, devlet arazileri, su yolları, yabani hayat, ulusal parklar, yer altı zenginlikleri gibi konularda Haaland en üst yetkili konumuna gelecektir.

Geçmiş

Uluslararası Suçlar ve Tarih dergisinin 21inci sayısında yayınlanan Bir İnsan Trajedisi: Kuzey Amerika Yerlilerinin Trajik Hikayesi başlıklı makale de belirtildiği üzere, Avrupalı göçmenler ile Kızılderililerin karşılaşması, insanlık tarihinin en çarpıcı ve sonraki gelişmeleriyle en dramatik bir dönemini temsil etmektedir. Amerika kıtasının 1492de Avrupalılar tarafından keşfedilmesinden günümüze kadar geçen zaman zarfında, Kızılderililerin yaşadıklarının ne şekilde izah edileceği, bugün de tartışma konusudur. Günümüzde Amerikan toplumu, Kızılderililerden bahsedildiğinde, geniş kamuoyu ölçeğinde, konuya ilgisiz kalmayı yeğleyen, yaşananların unutulmasını isteyen bir refleks içinde görülmektedir.

Konu, 1492den sonra Kızılderili nüfusunun yoğun bir şekilde hızla azalması karşısında Avrupalılar ile Avrupalı Amerikalıların Kızılderilileri hedef alan eylemlerinin ve uyguladıkları politikaların, soykırım olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı sorunudur. Yerli halkın 1492de, en gerçekçi tahminlere göre, 60 milyon olan nüfusu 19uncu yüzyıl sonunda 270.000e düşmüştür.

Kuzey Amerika'nın yerli halkı olan Kızılderililer söz konusu olduğunda, soykırım terimi 1970'lerin ortalarına kadar hiç kullanılmamıştır. 1969'da Alcatraz Adasının, 1973'te Yaralı Diz beldesinin işgali gibi hareketlere gelinceye kadar eylemciler; Kızılderililerin başına gelenleri katliamlar, uygulanmayan anlaşmalar, ırk ayrımı gibi kavramlar üzerinden Amerikan kamuoyuna anlatmaya çalışmışlardır. Bu esnada soykırım terimi nadiren kullanılmıştır.[1]

Soykırımın erken bir kullanımı, egemenlik ve uygulanmayan anlaşmalar temalarına ek olarak, Birinci Uluslararası Kızılderililer Antlaşması Konseyi toplantısında kabul edilen 1974 tarihli "Sürekli Bağımsızlık Bildirgesi"nde yer almıştır.[2]

Çok geçmeden, birkaç akademisyen bu terimi kullanmaya başlamıştır. Bunlardan Jack Norton 1979da yayımlanan When Our World Cried: Genocide in Northwestern California (Dünyamızın Ağladığı Gün: Kuzeybatı Kaliforniya'daki Soykırım) adını taşıyan kitabında, bazı kabilelerin nihai çözümde insan ve kültür olarak imha edildiği temasını işlemiştir.

Amerikanın Kristof Kolomb tarafından keşfinin 500üncü yıldönümü olan 1992 yılında, Kızılderililer konusu yoğun biçimde gündeme gelmiştir.

David E. Stannardın American Holocaust: The Conquest of the New World (Amerikan Holokostu: Yeni Dünyanın Fethi)[3] ve Ward Churchillin A Little Matter of Genocide: Holocaust and Denials in the Americas 1492 to Present (Küçük Bir Sorun Olarak Soykırım: Holokost ve Amerikada 1492den Bu Yana İnkarcılık) isimli iki kitap büyük ilgi uyandırmıştır.

Günümüz

Haaland, öncelikleri arasında iklim değişikliğini, kabileler arası danışmayı ve çevre dostu ekonomik iyileşmeyi ön plana çıkaracağını belirtmiştir. Bunlar, eski ABD Başkanı Donald Trump dönemi sonrası çok ciddi bir ekonomik değişim gerektirecek hususlardır.[4]

Haaland, kabilelerin devlet politikalarındaki etkinliğini artırarak, onları kendilerini hissettikleri marjinallikten kurtarmak istediğini kaydetmiştir.

Çevre dostu ekonominin parçası olarak Haaland, 2030 yılına kadar ABD topraklarının ve okyanuslarının %30'unu korumaya yönelik ulusal bir hedef belirlemiştir.5]

Sonuç

Amerika kıtasının 1492de Avrupalılar tarafından keşfedilmesinden günümüze kadar geçen zaman zarfında, Avrupalı göçmenlerle Kızılderililer arasında meydana gelen çatışma son hesapta yerli nüfusun adeta sonunu getirmiştir. Keşif sırasında 60 milyon olarak tahmin edilen yerli nüfusu, 19uncu yüzyılın sonuna gelindiğinde 270.000e düşmüştür. Ölümlerin büyük bir kısmının, Avrupalı göçmenlerin getirdiği, yerlilerin bağışıklık sistemine yabancı çiçek, kızamık gibi bulaşıcı hastalıklar yüzünden meydana geldiği kabul edilmektedir. Geriye kalan kısım ise, çeşitli yollardan, esas itibariyle, zor kullanılarak eritilmiş, toprakları ellerinden alınmış, sonuçta Amerikan Yerlileri (Kızılderililer) yaşadıkları verimli topraklardan çıkarılarak rezervasyon adı verilen kamplara yerleştirilmiştir. Bugün ABDde yaşayan Kızılderililerin nüfusu 5-6 milyon olarak verilmektedir. Genel nüfus içindeki oranları %2dir.

Sonraki yıllarda, bu uygulamaların soykırım teşkil ettiğine ilişkin iddialar ileri sürülmüştür. Nitekim 1948 yılında BM tarafından kabul edilen Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşmede yer alan soykırım tanımlamasına göre, Amerikan makamlarının Kızılderililere yönelik eylemlerinin soykırım olarak nitelenebileceği sonucuna varılmaktadır.

Sonuç olarak, yerlilerinin ABD yönetimiyle görülmemiş, bugün de açık duran bir hesabın bulunduğunu söylemek mümkündür. Amerikan Yerlileri söz konusu olduğunda Amerikan toplumunda bir ilgi eksikliğinin, kayıtsızlığın tezahür ettiği gözlemlenmektedir. Zaman zaman rastlanan münferit beyanlara rağmen, ABDnin Kızılderili geçmişiyle ilgili olarak samimi bir yüzleşme yapmadığı bilinmektedir.

Bu açıdan ve genel olarak bakıldığında, Amerikan Yerlisi kökenli bir kadın siyasetçinin İçişleri Bakanlığına aday gösterilmesi Amerikan iç siyaseti açısından önemli bir gelişmedir. Yeni ABD Başkanı Joe Bidenın toplumun tüm katmanlarının temsil edileceği bir hükümet kurma çabası içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Gerçekleşmesi halinde bu atama sayesinde, Kızılderililerin Amerikan tarihi içinde hak ettikleri yeri alabileceği, Kızılderililerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine katkıda bulunulabileceği değerlendirilmektedir.

Bu atamanın, 1492de Kristof Kolomb tarafından keşfinden ve özellikle de 1776 da ABDnin

bağımsızlığını kazanmasından bu yana, Amerikan Yerlilerine Avrupalı göçmenler tarafından dayatılan, mezalim olarak nitelendirilebilecek yaşam koşullarının daha iyi anlaşılmasında etkili olması beklenir.

**E. Büyükelçi*

***Fotoğraf: https://www.vox.com/*

---

[1] Jeffrey Ostler, Genocide and American Indian History, *Oxford Research Encyclopedia*, March 2015, https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199329175.013.3.

[2] Ostler, Genocide and American Indian History.

[3] David E. Stannard, *American Holocaust: The Conquest of the New World*, 2nd edition (New York: Oxford University Press, 1993).

[4] Nina Lakhani, Ill Be Fierce for All of Us: Deb Haaland on Climate, Native Rights and Biden, *The Guardian*, December 27, 2020, https://www.theguardian.com/environment/2020/dec/27/deb-haaland-interview-interior-secretary-native-americans.

[5] Nathan Rott, In Historic Move, Biden To Pick Native American Rep. Haaland As Interior Secretary, *NPR*, December 17, 2020, https://www.npr.org/2020/12/17/937259525/in-historic-move-biden-to-pick-native-american-rep-deb-haaland-as-interior-secre.

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ZEYTİNOĞLU, Ömer. 2026. "AMERİKAN YERLİSİ KÖKENLİ DEB HAALAND'IN ABD İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA ADAY GÖSTERİLMESİ - 08.01.2021." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2021 / 3. Ocak 12. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/Blog/AMERIKAN-YERLISI-KOKENLI-DEB-HAALAND-IN-ABD-ICISLERI-BAKANLIGINA-ADAY-GOSTERILMESI-08-01-2021

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır